ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN ASUNTO- JA YMPÄRISTÖJAOSTOLLE
25.10.2017

PIDÄ SAARISTO SIISTINÄ RY/PÄÄSIHTEERI AIJA KASKI

Asia: HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018

Pidä Saaristo Siistinä ry (PSS ry) on valtakunnallinen vesilläliikkujien ympäristöjärjestö, joka on vuodesta 1969 lähtien tarjonnut saaristoalueilla vesillä liikkujille jätehuoltopalveluita ja ympäristötietoa.

Toiminta-alueillaan (Saaristomeri, Pohjanlahti, Vuoksen vesistöalue/Saimaa, Päijänne, Pirkanmaa ja Itäinen Suomenlahti) PSS on ainoa taho, joka **kokonaisvaltaisesti huolehtii vesilläliikkujien jätteistä ja siten myös rantojen siisteydestä.** Saaristokunnat eivät tätä palvelua tarjoa, eikä se myöskään ole niille lakisääteistä. Toimiva ratkaisu kuntarajat ylittävän vesistömatkailun jätehuolto-ongelmaan on löydetty PSS ry:n vapaaehtoisuuteen perustuvasta yhdistysmallista, jota ympäristöministeriö ja sen edeltäjät ovat tukeneet jo 70-luvun lopulta saakka.

Valtion tuki on työllemme ensiarvoisen tärkeää ja toivomme, että tukemme momentilta 35.10.65/*Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon* pysyisi samalla tasolla kuin aiemminkin, tai jopa nousisi.

Ympäristötiedotus- ja kasvatustoimintamme tavoittaa yhdistyksen jäsenistön (n. 12 500 henkilöjäsentä) sekä ison osan muistakin vesilläliikkujista. Harjoitamme myös tänä päivänä laajaa **projektitoimintaa**, jonka avulla tutkimme vesistöjemme rehevöitymistä, roskaantumista ja kemikalisoitumista ja ennen kaikkea etsimme käytännönläheisiä ratkaisuja, joilla em. ongelmia voidaan ehkäistä ja vähentää.

Vankka käytännön kokemus, pitkä näkemys sekä lähes 20 vuoden projektitoiminta on tuonut Pidä Saaristo Siistinä ry:lle arvostetun aseman monissa vesiympäristön ongelmiin liittyvissä kysymyksissä. Toimitamme ympäristöministeriölle vuosittain monitorointitiedot rantojemme roskaantumisesta ja olemme asiantuntijajäsenenä HELCOMin meriroskatyöryhmässä.

Perustyömme ja -sanomamme on kuitenkin edelleen sama: Yhdistys on jo lähes 50 vuotta herätellyt kansalaisiamme vesistöjen suojeluun. Tarjoamalla jätepisteitä (joissa on myös lajittelumahdollisuus) haluamme ehkäistä vesistöjemme ja rantojemme roskaantumista. Tarjoamalla veneiden käymäläjätevesien vastaanottopalveluita sekä kuivakäymälöitä vesillä liikkujille haluamme ehkäistä vesistöjemme rehevöitymistä ja etsimällä, tutkimalla ja testaamalla ympäristöystävällisiä vaihtoehtoja veneiden pohjien puhdistamiseen myrkkymaalaamisen sijaan haluamme vähentää vesistöjemme kemikaalikuormitusta. *Uskomme siihen, että kun yksilöinä voimme ja ymmärrämme toimia oikein, vaikutamme yleiseen ilmapiiriin ja käytäntöihin yhteiskunnan joka tasolla.*

Millä tavoin Pidä Saaristo Siistinä ry voi tukea ympäristöhallinnolle asetettuja tavoitteita

Hallituksen vuoden 2018 talousarviossa on useita tavoitteita, nimenomaan koskien ympäristöministeriön hallinnonalaa, joiden täyttymisessä Pidä Saaristo Siistinä ry:llä on merkittävä rooli. Mm. seuraavat tavoitteet löytyvät esityksestä:

- Luonnon monimuotoisuuden, vesien- ja merensuojelun, luonnonvarojen kestävän käytön ja luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien huomioonottamista päätöksenteossa edistetään laaja-alaisella yhteistyöllä.
- Toimivat ekosysteemipalvelut turvataan.
- Edistetään vapaaehtoista luonnonsuojelua ja ekosysteemipalvelujen kestävää käyttöä kehittäen erityisesti luonnon virkistyskäyttöä, luontomatkailua ja maisemanhoitoa.

Nämä tavoitteet ovat yhtenevät PSS ry:n tavoitteiden kanssa. Me haluamme, että vesistömme, rantamme, ainutlaatuinen saaristomme ja maailman hienoimmat järvialueet ovat ja pysyvät meidän jokaisen ulottuvilla. Kansanterveytemme kulmakiviä on mahdollisuus viettää aikaa vesillä ja luonnossa ja tämä mahdollisuus on säilytettävä jatkossakin.

Näihin tavoitteisiin pääseminen edellyttää kuitenkin aktiivista toimintaa sekä valtion ja kuntien puolelta että meiltä jokaiselta. Yksilötasolla meidän on tiedettävä, miten luonnossa toimitaan kestävällä tavalla niin, että seuraavakin kävijä ja seuraavatkin sukupolvet pääsevät nauttimaan puhtaasta ja terveestä luonnosta. Tätä varten on tehtävä ympäristökasvatustyötä.

Valtion, kuntien ja kaupunkien ja maakuntien tehtävänä taas on varmistaa, etteivät ranta-alueet yksityisty niin, että jokamiehenoikeutemme menettää merkityksensä. Se, että retkeilijöillä on oikeissa kohdin peruspalvelut, joita käyttää, säästää luontoa merkittävästi. Ei ole järkevää, että jokainen rakentaa oman nuotionsa ja kätkee jätteensä satunnaisesti valittuihin paikkoihin.

Kun yhdistyksen työ 1980-luvulla laajentui maantieteellisesti Järvi-Suomeen, rakennettiin yhdessä kuntien kanssa retkisatamia kuntalaisten ja matkailijoiden käyttöön. Retkisatamat tarjoavat vesilläliikkujille vähimmillään laiturin tai muun kiinnittymispaikan ja tulipaikan (usein polttopuineen), ja lisäksi esimerkiksi kuivakäymälän, roskapisteen ja joskus jopa saunan. Pidä Saaristo Siistinä ry huoltaa ja hoitaa n. 160 tällaista retkisatamaa. Maat ja rakenteet ovat joko kuntien tai virkistysalueyhdistysten omistamia.

Näitä palveluja vesillä retkeilijät ovat käyttäneet vuosikymmeniä, mutta valitettavasti rakenteiden uusimista ei ole viime vuosikymmeninä juurikaan tehty. Nyt ne alkavat olla uusimista vailla, jopa siinä määrin, että huonoimpaan kuntoon päässeitä retkisatamia on alettu poistaa esimerkiksi järvialueiden kaavoista. Tämä on mielestämme erittäin huolestuttava signaali monella tapaa. Samaan aikaan Saimaan arvo Suomen matkailuvalttina on alettu ymmärtää ja mm. kauan kaavailtu Geopark-hanke rakentuu osin tämän vanhentuneen retkisatamaverkoston varaan.

Jotta Suomi voi jatkossakin tarjota sekä kuntalaisille että matkailijoille perusretkeilypalvelut, on varmistettava, että kävijämäärien aiheuttama rasitus kohdennetaan saarissa retkisatamiin, joiden rakenteet ovat kunnossa ja käyttäjille turvalliset, ja että niitä huolletaan asianmukaisesti. Vain toimiva huolto takaa mahdollisimman pienen rasituksen ympäristölle.

Pidä Saaristo Siistinä ry:n lähitulevaisuuden toiminnan haasteet

Retkisatamien huoltoa Järvi-Suomessa tekee käytännössä vain Pidä Saaristo Siistinä ry. 80-luvulta alkanut hyvä yhteistyö kuntien ja sitten virkistysalueyhdistysten kanssa on mahdollistanut vesistöretkeilyn rakenteiden taloudellisesti järkevän ylläpidon. Saaristo-olosuhteissa työskentely on haastavampaa kuin mantereella, sillä liikennöinti ja tavarankuljetus tapahtuu vesiteitse ja työskentelyolosuhteet ovat toisinaan alkeelliset.

Saimme kesällä 2017, kiitos valtion budjettiin meille osoitetun määrärahan, Saaristomerelle käyttöömme uuden ja tarkoituksenmukaisen huoltoaluksen. Olemme kuitenkin koko ajan korostaneet koko aluskantamme uusimisen tarvetta. Meillä on Saaristomeren lisäksi huoltoalus Saimaalla, Päijänteellä ja Pohjanlahdella. Kaikki aluksemme ovat jo elinkaarensa loppupäässä, valitettavasti. Tekohengittääksemme Saimaan aluetta siirsimme Saaristomerellä toimineen aluksemme Saimaalle, ja Saimaan alus siirrettiin Päijänteelle. Päijänteellä käytössä ollut alus oli tehtäviinsä aivan liian pieni ja huonosti varusteltu, ja se on nyt myynnissä.

Tarkoituksemme on jatkaa Kalusto kuntoon -varainkeruutamme niin kauan, että saamme uudet alukset kaikille toiminta-alueillemme. Teemme työtä, jolle on selkeä tarve ja joka tukee täydellisesti niiden tavoitteiden saavuttamista, joita hallituksen budjettiesityksessäkin ympäristöministeriölle on asetettu. Jokainen toimintaamme sijoitettu euro palautuu yhteiskunnalle moninkertaisena.

Alushankinnallamme olisi paljon muitakin positiivisia vaikutuksia, kuten esimerkiksi kotimaisen telakkatoiminnan tukeminen, alusmiehistön työpaikkojen (3 kpl) turvaaminen, Vuoksen vesistöalueen ja erityisesti Saimaan matkailun kehittämisen tukeminen ja sitä kautta matkailutulojen saaminen alueelle.

Jotta toimintamme jatkuvuus Järvi-Suomessa voidaan taata, esitämme, että alusinvestointiimme vuonna 2017 osoitettu määräraha säilyisi myös vuonna 2018.

Tulen mielelläni selvittämään asunto- ja ympäristöjaostolle vielä laajemmin alushankintamme tarvetta Saimaalle.